

Őrizzük meg hagyományainkat!

Egy közösség életéhez szervesen hozzátartozik az életteret jelentő környékének helymegjelölése. Az adott terület jellegzetessége, hogy ősi hagyományokból eredeztethető, vagy mezőgazdasági művelésre utaló névadása, évszázadokig generációknak jelent azonos tájékozódási pontokat, helyeket, emlékeket. Ilyenek a falu fölé emelkedő Kopasz hegyek, melyek – az egykor – kopasz hegytetőkre utalnak, vagy az adott termékek számára kedvező adottságú dűlők, mint a Szállás-szántó, a Szénarét, a Káposztadűlő, a Kenderföldek, a Pince földek. Ha ezek eltűnnek, életünkből tűnik el egy darab történelem, hagyomány, gyökereink szakadnak ki. Ezért is fontos, hogy kulturális, nyelvi hagyományaink mellett őrizzük meg ezeket is.

Hauck János kitűnő értékmegőrző falumonográfiájában (2001. Piliscsaba-Tschawa (Honkönyv Piliscsaba történetéről és lakóiról, a csabaiakról, különös tekintettel a csabai németekre – a Piliscsabai Németek Kulturális Egyesülete p. 57.) közli Piliscsaba szántóit, dűlőit, az 1853. május 13-án nyilvántartásba vett és az adókötelezettség miatt minősített elnevezéseket: Káposztásdűlő, Szállás-szántó, Hosszú-mező (a Bécsi út mentén a Nagy Árok fölött Jászfaluig), Kanászberek, Kis Rabina (annak idején szántó), Nagy Rabina (szántó), A lejtős kis szántók, A Pince-földek (lejtős és göröngyös), Hajnár-szántó, Templom-földek, Ráczvölgyi dűlő a pinceföldeknél, Homokos dűlő a Fleischäcker erdőszél és út között a falu félig, Kleewiesen-dűlő, Kenderföldek, a Szántó út északi része, A Szénarét, Homokhegyi szántók, Hohlberg-legelőből 14 hold

„A Kálvária-hegy és a Magas Kő közötti köves, homokos terület használhatatlan parlag. 1864-ben, a már többször említett forrásban arra a kérdésre: hány dűlőre is van felosztva a helység, a falu előljárói, Zillich Mátyás bíró és Szendhei László jegyző, a következő, a fentieket mintegy kiegészítendő, részletes válasszal szolgálnak: „Észak nyugatnak fekvő szántóföldek „szállási” földeken valamint azon dűlőben fekvő illetőleg elvonuló erdőség szállási erdői, amelyek ez éjszaki részén irányuló hegye „Kopaszhegynek” neveztetik. A többi hegyeket illetőleg léteznek még, és pedig a helység déli részén fekvő erdőhegy „Fleischeker Kopf”, ugyanazon irányban „Szivinyák”, a „Lippina” délkeletnek „Heuberg”, északkeletnek egy homokos hegy „Sandberg” és „Postwiesen” név alatt. A többi dűlők, mellyek dél nyugat, dél kelet, éjszak nyugat és észak keletnek fekszenek, neveztetnek: „Kelleräcker”, „Hajnáräcker”, „Kanászberek”, „Hrabina”, „Krautländer...”, „Krautweisen” és „Lange Wiesen” – melly dűlők szántóföldeket... És a kaszáló réteket foglalnak magukban.” (Pesty Frigyes, 284-285.)”

Fleischeker Kopf (Hentes fő), Heuberg (Szénahegy), Sand berg (Homokhegy), Postwiesen (Postarét), Kelleräcker (Kellerszántó), Hajnäräcker (Hajnárszántó), Krautländer... (Káposztás...), Kraut weiesen (Káposztamező), Lange Wiesen (Hosszúmező), Kleewiesen (Lóheremező)

Mintegy 130 évvel később az 1980-as években a Kartográfiai Vállalat által felújított és a Magyar Néphadsereg (MN) Térképészeti Intézet által kiadott 1:10000 léptékű EOTR rendszerű térképlapok területén a Piliscsaba község határán belül az alábbi elnevezések találhatóak:

Piliscsabától NY-ra a tinnye faluhatárig: Nagy-Hrabina ÉNY-DK-i vonulatú erdővel borított dombtetőtől ÉK-re a Kenyérmezői patakig terjedő ligetes, legelő, rétes terület, Hrabina, Szabad-Földek, Kanász-Berek, Hosszú-Rét, Tulics-tanya, Vadkert – Ezek talán már Jászfaluhoz tartoznak

Kenyérmező pataktól ÉK-re a vasútig, az erdő határáig, a piliscsévi faluhatárig: Szállás (Korábbi, azonos méretarányú térkép erre a területre még szőlőket, őszibarackot is jelöl.)

Piliscsabától É-ra elterülő erdő a pilisszántói faluhatárig: Kis Kopasz-hegy, Nagy Kopasz hegy, Csemetekert, Templom Kőbánya, Homok-hegy, Posta-Rét, Szarvas-út

Piliscsabától D-re lévő terület: Rét, legelő: Garancs-hegy, Pince-Földek, Kis-Földek, Hajnár, Rácz-völgy (Hajnárt és Kis-földeket elválasztó völgy), Új-Berek

Erdővel borított terület, budai tájvédelmi körzet: Kálvária, Magas-hegy, Csaba hegy, Szarvasfogó, Hárshegy, Makkolás, Kereszt oldal, Fenyős oldal, József-liget, Bükkös árok

Piliscsabától K-re Pilisvörösvár határáig: Széna-hegy, Fehér hegy

A XIX. században használt elnevezések közül szinte még mindegyik szerepel a hivatalos térképészeti ábrázolásokon.

Az elmúlt 15 évben addig ismeretlen kifejezések jelentek meg a falu határában. Újtelep, Csabagyöngye, Garancsliget, Garancstető, Álomvölgy I., Álomvölgy II., Magdolna-völgy, Fényesliget, Egyetemliget, Kenderesi dűlő – ezek a lakóparkok nevei. A régi dűlőnevek közül kettőt a névadásban a Garancs-hegy lejtőin kialakított Garancsliget, Garancstető őrzi. Nyilvánvaló, lehet új neveket adni – ilyen volt a Klotild-liget elnevezése a Nagy és a Kis Kopasz déli lejtőin száz éve létesített üdülőtelepnek (lakópark). (Száz év múlva pl. az Álomvölgyben élők leszármazottainak már csak „rémálom” marad a sok herce-hurca, amely a megtelepedéssel jár(t).)

Örvendetes a lap azon gyakorlata – remélhetőleg folytatódni fog -, hogy a „Szép Hely” rovatban egy-egy szép, régi vagy új épületnek, templomnak vagy lassan feledésre ítélt területnek állít költői képekkel kísért emléket. Ilyen az egyik korábbi számban id. Drevenka Antal visszaemlékezése a Rabinárol, mely ma már Álomvölgy lakóparkként szerepel a térképen. Az új lakók számára a hagyományok ismerete talán hozzájárul a gyökerek eresztéséhez.

Az egykori telepesek az erdőtől levett „irtás” földek területén termelték meg a létfenntartásukhoz szükséges élelmiszert, a feleslegből jutott a budai, illetve pesti piacokra is.

Az őslakosok elmondása alapján a múlt század 90-es éveiben történt változások következtében az egykor jól működő helyi termelőszövetkezet földjét szétosztották, a valaha az életet, a megélhetést biztosító földeket jelentő kárpótlási jegyeket legtöbbször elkótyavetyélték, illetve spekulánsok kicsalták a tulajdonosoktól. Több tíz hektáros földterületek kerültek idegenek kezére, akik ezeken művelési ág változást, belterületbe vonást kezdeményeztek, és kialakították a falut körbevevő lakóparkokat. A falu lakosságát a megmaradt mezőgazdaságilag művelt területek már nem tudják eltartani. Azokat az élelmiszereket, melyeket korábban a földeken, a kertekben megtermeltek, ma már főleg bevásárlóközpontokból kell beszerezni. Az ezekben kapható élelmiszerek minőségéről egyre több riasztó hír jelenik meg, már szinte naponta.

Dr. Solti Gábor